

Conscriptie

Conscription (Frans = registratie, loting). De inschrijving van alle jongemannen voor verplichte legerdienst in de [Franse tijd](#). De conscriptie van 1813 leidde tot de opstand tegen het Franse gezag. Napoleon had, om zijn troepen aan te vullen en uit te breiden, onvoldoende aan de vrijwilligers uit het voormalige koninkrijk Holland.

Aangezien Holland bij het Keizerrijk was gevoegd, kon hij vanaf 1811 de conscriptieregels die al langer voor Frankrijk golden ook in Holland toepassen; de Zaanstreek bleef daarbij niet gespaard. De loting van 1811 werd gehouden onder jongemannen die waren geboren in 1788. Tegelijkertijd werden ook de lotingen voor de jaren 1808, 1809 en 1810 gehouden. Lodewijk Napoleon had nagelaten deze te houden, het Franse opperbevel in Holland maakte dit verzuim nu goed.

Over het verloop van de lotingen van maart 1811 is weinig bekend. De uitgelotenen trokken in april naar het slagveld. Vóór de lotingen werd een fonds gevormd. Wie daarin een storting deed kon er op rekenen dat er bij uitloting in deze of latere conscripties een plaatsvervanger voor hem betaald zou worden. Kinderen tussen de drie en de twaalf jaar konden in dit fonds deelnemen voor een jaarlijkse bijdrage van f 2.10 of voor f 10 ineens; jongeren tussen 12 en 17 jaar voor jaarlijks f 5 of voor f 20 ineens; en mannen tussen 17 en 25 jaar voor jaarlijks f 10 of voor ineens f 40. Getrouwde mannen of kostwinners werden bij de loting uitgesloten, vooral weeskinderen werden geregistreerd.

De animo om deel te nemen was blijkbaar niet groot. In 1811 schreef de onderprefect naar de predikers van alle kerken in de Zaanstreek een brief, waarin hij hun verzocht invloed uit te oefenen op de jongemannen om hun plicht met betrekking tot conscriptie en wapendienst te voldoen. Nadien bleek dat conscripts in groten getale deserteerden. Verscheidene malen zijn brieven naar Zaanse bestuurders gezonden, met het verzoek of zij wilden uitkijken naar weer een gedeserteerde plaatsgenoot.

Voor zover bekend is er echter nooit één in de Zaanstreek aangehouden. 'De conscriptie van 1812 ging ook haren gang, teisterend als ze zijn moest in departementen, waar een De Celles of een De Stassart prefekten waren. Mochten anderen de stem der menselijkheid laten spreken, hun handelwijze verhoogde het barbaarse van de drukkende wet' [Jacob Honig Jansz. Jr](#), in: Geschiedenis der Zaanlanden

De conscriptie van 1813, waarin alle mannen van 20 tot 40 jaar, inclusief de getrouwde, ingeschreven moesten worden, liep uit op de [opstand van 1813](#). De twaalf conscripts vertrokken dat jaar uiteindelijk toch.

[franse tijd](#)

From:
<https://www.zaanwiki.nl/encyclopedie/> - **ZaanWiki**

Permanent link:
<https://www.zaanwiki.nl/encyclopedie/doku.php?id=conscriptie>

Last update: **2020/09/07 12:08**